

Sygn. akt I ACa 279/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w (...) I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Gulczyńska

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2022 r. w (...)

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **A. B. (1)**

przeciwko **Skarbowi Państwa – (...)**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w (...)

z dnia 17 listopada 2021 r., sygn. akt I C 780/20,

I. oddala apelację;

II. odstępuje od obciąża powódki kosztami postępowania;

III. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w (...) radcy prawnemu R. K. kwotę 8.856 zł brutto tytułem wynagrodzenia za udzieloną powódce pomoc prawną z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Małgorzata Gulczyńska

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

st. sekr. sąd. Ewa Gadomska

I ACa 279/22

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 17 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy w (...) oddalił powództwo A. B. (2) przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi (...) i Prezesowi Sądu Apelacyjnego w (...), w którym powódka domagała się zasądzenia od pozwanych solidarnie na jej rzecz 750.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty

tytułem zadośćuczynienia za krzywdę jaką doznała poprzez naruszenie jej dóbr osobistych w trakcie postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w (...) i Sądem Apelacyjnym w (...) o ubezwłasnowolnienie powódki (punkt 1 sentencji). Nadto Sąd orzekł o kosztach postępowania.

Strona pozwana w toku sprawy wносиła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – (...)

W motywach tego rozstrzygnięcia – w zakresie istotnym dla rozpoznania wniesionej apelacji – Sąd I instancji wskazał na następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W 2013 r. powódka doznała udaru, po którym wymagała leczenia szpitalnego. Ze względu na ciężki stan zdrowia przebywała także w Zakładzie (...) w K.. W 2014 r. poddano ją badaniu psychiatrycznemu.

Córka powódki B. P. 27 marca 2014 r. złożyła wniosek o ubezwłasnowolnienie całkowite powódki. Druga z córek powódki – B. K. – wносиła o oddalenie tego wniosku. Sprawa toczyła się w Sądzie Okręgowym w (...) pod sygn. akt I Ns 86/14. W jej trakcie zostały przeprowadzone dowody z dokumentów, a nadto dowód z opinii biegłych psychiatry i psychologa oraz przesłuchania wnioskodawczyni i uczestników postępowania, w tym i A. B. (2) – w obecności biegłych psychiatry i psychologa. Biegli stwierdzili, że powódka, z uwagi na zaburzenia psychiczne, nie jest w stanie samodzielnie pokierować swoim postępowaniem. Rozpoznano u niej regres w przebiegu funkcji poznawczych oraz regres w sferze funkcjonowania społecznego w stopniu uniemożliwiającym jej samodzielną egzystencję. W innej opinii psychiatrycznej biegły stwierdził, że powódka nie jest w stanie samodzielnie pokierować swoim postępowaniem z powodu zaburzeń psychicznych. Rozpoznano u niej organiczne zmiany w obrębie ośrodkowego układu nerwowego pod postacią otępienia naczyniowego.

W postępowaniu odbyły się dwie rozprawy. Powódka reprezentowana była przez profesjonalnego pełnomocnika i była obecna jedynie podczas rozprawy 12 maja 2014 r., kiedy to przeprowadzono dowód z jej przesłuchania. W trakcie przesłuchania nie doszło do ubliżenia powódce. Powódce sprawiała jednak problem forma zadawanych przez Sąd pytań, które były dla niej niezrozumiałe. W konsekwencji niektóre z udzielanych przez powódkę odpowiedzi nie odzwierciedlały faktów. Powódka wносиła o oddalenie wniosku o ubezwłasnowolnienie.

Postanowieniem z 27 października 2014 r. Sąd Okręgowy w (...) ubezwłasnowolnił całkowicie A. B. (2) z powodu zaburzeń psychicznych. Uzasadniając decyzję powołał się na opinię biegłych, wskazując, że u powódki wystąpiły organiczne zmiany w obrębie ośrodkowego układu nerwowego pod postacią otępienia naczyniowego oraz zaburzenia psychiczne. Sąd wskazał, że uczestniczka nie jest w stanie samodzielnie pokierować swoim postępowaniem i nie jest zdolna do podejmowania decyzji i przewidywania ich skutków. Nadmieniał, że A. B. (2) wymaga stałej opieki z uwagi na osłabienie procesów poznawczych.

Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone apelacją uczestniczki B. K. (córki powódki), która domagała się uchylecia zaskarżonego postanowienia, zarzucając naruszenie prawa procesowego poprzez niezasadne oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii innego zespołu biegłych niż powołani dotychczas w sprawie.

Sprawa zawisła przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt I ACa 1860/14. W toku postępowania apelacyjnego dopuszczony został dowód z pisemnej uzupełniającej opinii dotychczasowych biegłych sądowych na okoliczność aktualnego stanu zdrowia psychicznego powódki. Ze względu na sprzeciw B. K. dopuszczono dowód z opinii biegłych psychiatry i psychologa innych niż opiniujący w czerwcu 2014 r.

W toku tego postępowania odbyły się cztery rozprawy. Powódka była obecna na trzech z nich (10 sierpnia 2015 r., 7 czerwca 2016 r. i 29 sierpnia 2017 r.). Na rozprawie 10 sierpnia 2015 r. zeznawała. W toku postępowania apelacyjnego nie doszło do ubliżenia powódce przez Sąd. Zadawane powódce pytania wywoływały jednak u niej silne przeżycia emocjonalne, zwłaszcza te związane z pobytem w Zakładzie (...). W reakcji na pytanie Sądu w przedmiocie tego, czy powódka chciałaby przebywać dalej w wyżej wymienionym zakładzie, A. B. (2) wpadła w stan niepewności, poszukując wzrokiem wsparcia u swojej córki – B. K..

Na rozprawie w dniu 29 sierpnia 2017 r. wnioskodawczyni cofnęła wniosek o ubezwłasnowolnienie matki, na co pozostali wyrazili zgodę. Postanowieniem z 29 sierpnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił zaskarżone postanowienie i umorzył postępowanie w sprawie o ubezwłasnowolnienie, podkreślając, że stan zdrowia A. B. (2) poprawił się na tyle, że uczestniczka mogła samodzielnie i logicznie wypowiedzieć się na temat aktualnej sytuacji rodzinnej i bytowej. Uczestniczka ma zapewnioną odpowiednią opiekę i pomoc ze strony innych osób, wystarczającą dla zapewnienia normalnej egzystencji. Sąd Apelacyjny uznał, że dobro A. B. (2) nie pozostaje zagrożone, również w aspekcie prawnym.

Powódka ma 86 lat. Przebywa w mieszkaniu położonym w K. wynajmowanym przez jej córkę – B. K., będącą jednocześnie kuratorem powódki. Pozostaje osobą świadomą, lecz niesprawną fizycznie. Ma unieruchomioną kończynę górną i dolną. W pozycji siedzącej korzysta z wózka inwalidzkiego, a porusza się z pomocą osób drugih. Podejmuje konwersacje intelektualne, ma bardzo dobrą pamięć długotrwałą i krótkotrwałą. Odczuwa jednak traumy i często pyta w nocy gdzie jest. Powódka jest osobą wrażliwą i ceni sobie spokój w życiu. Postępowanie sądowe w sprawie o jej ubezwłasnowolnienie wywołało u niej silne przeżycia emocjonalne. W jego toku powódka domagała się ochrony przysługujących jej praw, wyrażając dezaprobatę wobec ubezwłasnowolnienia.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zebranych w aktach sprawy dokumentów oraz zeznań świadka B. K.. Zostały one ocenione jako wiarygodny materiał dowodowy.

Sąd I instancji zważył, że powództwo – w świetle przesłanek z art. 24 k.c., art. 23 k.c. i art. 448 k.c. oraz z w zw. z art. 417 k.c. w zakresie w jakim dotyczy odpowiedzialności organów władzy publicznej za naruszenie dóbr osobistych – jest bezzasadne. Sąd opisał przesłanki tej odpowiedzialności, akcentując kwestię bezprawności działania. Sąd wskazał przy tym, że na powódce spoczywał obowiązek wykazania, że doszło do naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego, natomiast obowiązkiem pozwanego było dowiedzenie, że ewentualne naruszenie dóbr osobistych powódki nie było bezprawne.

W ocenie Sądu Okręgowego powódka nie sprostала ciężącemu na niej wyżej określönemu obowiązkowi. Powódka nie wykazała bowiem jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej w zakresie wykazania, że w toku postępowania w sprawie o ubezwłasnowolnienie doszło do naruszenia jej dóbr osobistych i wyrządzenia krzywdy. Powódka opierała argumentację służącą poparciu powództwa zasadniczo na samym niezadowoleniu z faktu zainicjowania przedmiotowego postępowania oraz jego rozstrzygnięcia w pierwszej instancji. Sąd zaznaczył, że sam fakt niezadowolenia strony z zainicjowania postępowania w sprawie o ubezwłasnowolnienie – nawet jeżeli zdarzenie to wywołało intensywne przeżycia psychiczne u powódki – nie może stanowić o odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa z tytułu naruszenia dóbr osobistych uczestniczki przedmiotowego procesu.

Jak wynikało z zeznań świadka B. K. – powódka jako osoba wrażliwa silnie przeżyła zainicjowane przez jej córkę – B. P. postępowanie sądowe, a w jego toku wyrażała swoją dezaprobatę wobec ubezwłasnowolnienia. Brak aprobaty wobec zainicjowanego postępowania sądowego oraz jego wyniku w pierwszej instancji wskazuje bowiem na stanowisko procesowe uczestnika postępowania, któremu przysługują niezbędne instrumenty, w tym środki odwoławcze, służące przeciwstawieniu się żądaniu wniosku.

Sąd Okręgowy zważył, że jak wynika ze zgromadzonego przez Sąd materiału dowodowego, a zwłaszcza wiarygodnych zeznań świadka B. K., zarówno w trakcie obecności powódki na rozprawach przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji, nie doszło do ułbżania jej przez składy orzekające. Z relacji świadka wynikało natomiast, że powódka odczuwała swojego rodzaju dyskomfort z powodu zadawanych jej w trakcie przesłuchania pytań. Dyskomfort ten spowodowany był jednakże niedostatecznym rozeznanieniem powódki w kwestiach dotyczących podmiotu rzeczywiście pobierającego przysługujące jej świadczenie emerytalne, jak również traumą związaną z pobytem w Zakładzie (...). Zadawane pytania oraz sposób traktowania jej przez Sąd nie odbiegał jednak od przepisanych standardów. Treść kierowanych do A. B. (2) pytań podyktowana była wyłącznie koniecznością zgromadzenia przez sądy obu instancji niezbędnego materiału dowodowego, w celu ustalenia stanu faktycznego sprawy i dokonania oceny prawnej. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że zarówno w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, jak i w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym powódka reprezentowana była przez profesjonalnego pełnomocnika. Przedłózone do akt

sprawy protokoły rozpraw przed sądami obu instancji nie zawierają jakichkolwiek zastrzeżeń uczestniczki bądź jej pełnomocnika co do przebiegu postępowania.

Ostatecznie Sąd uznał, że nie zostały spełnione przesłanki naruszenia dóbr osobistych powódki przez pozwanych i to w sposób bezprawny. Oceny tej nie zmieniał w żaden sposób fakt, iż ostatecznie Sąd Apelacyjny w (...) uchylił postanowienie o ubezwłasnowolnieniu całkowitym powódki i umorzył postępowanie, ponieważ nie świadczy on o naruszeniu dóbr osobistych którejkolwiek ze stron.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony w całości przez powódkę, która zarzuciła mu naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

1. przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i zastąpienie jej dowolną oceną dowodów poprzez przyjęcie, że w toku postępowania o ubezwłasnowolnienie powódki w obu instancjach nie doszło do naruszenia jej dóbr osobistych i wyrządzenia jej krzywdy, podczas gdy prawidłowa ocena tego materiału wskazuje, że zarówno Sąd I i II instancji doprowadził do wyrządzenia krzywdy powódce A. B. (2) naruszając jej godność i traktując ją w sposób przedmiotowy w toku prowadzonych postępowań;
2. poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z nagrań video rozpraw o ubezwłasnowolnienie w obu instancjach.

Strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie zadośćuczynienie na rzecz powódki zgodnie z żądaniem pozwu. Nadto apelujący wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania. Pełnomocnik powódki z urzędu wniósł o przyznanie mu wynagrodzenia za udzieloną pomoc prawną, które nie zostało uiszczone nawet w części.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji powódki w całości oraz o zasądzenie od powódki kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powódki okazała się bezzasadna i to w oczywistym stopniu.

Strona skarżąca w wywiedzionym środku zaskarżenia zarzuciła naruszenie jedynie art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z tą regulacją sąd ocenia wiarygodność dowodów i ich moc według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarczy twierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Podkreślić trzeba, że nawet jeśli istnieją wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, ale nie wykraczają one poza granice zakreślone w art. 233 § 1 k.p.c., to nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska (por. uchwała SN z 23 marca 1999 r., sygn. akt III CZP 59/98).

Postawiony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie spełnia powyższych kryteriów. Strona powodowa nie wskazała bowiem co do jakich konkretnie dowodów Sąd I instancji dopuścił się błędnej oceny. Nie podniosła, z których dowodów Sąd wyprowadził nieprawidłowe wnioski, a także nie wskazała z jakich dowodów ze zgromadzonego materiału powódka skarżąca wyprowadza okoliczności, które wskazuje w zarzucie naruszenia omawianego przepisu. Tak sformułowany zarzut błędnej oceny materiału dowodowego w istocie uchyla się spod kontroli instancyjnej i nie może prowadzić do ingerencji Sądu odwoławczego w dokonaną przez Sąd I instancji ocenę dowodów, a w konsekwencji i ustalony stan faktyczny sprawy.

Również zarzut nieprzeprowadzenia dowodu z nagrań video rozpraw o ubezwłasnowolnienie w obu instancjach należało uznać za nietrafny, ponieważ na żadnym etapie postępowania – również i w apelacji – strona powodowa nie wniosła o przeprowadzenie dowodu z tych nagrań. Podniesione uchybienie stanowi w istocie próbę przerwania

na Sąd obowiązku poszukiwania korzystnych dla strony środków dowodowych i ich przeprowadzenia z urzędu, co w kontradiktoryjnym procesie cywilnym jest możliwe jedynie w wyjątkowych sytuacjach. Ze względu na to, że powódka była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, a nadto nie było przeszkód, aby takie nagrania uzyskać z akt postępowania w sprawie o ubezwłasnowolnienie, albowiem powódka była ich uczestniczą, Sąd odwoławczy nie dopatrył się ich w niniejszej sprawie i uznał postawiony w tym zakresie zarzut za bezzasadny. Jednocześnie Sąd I instancji – co nie jest kwestionowane w apelacji – prawidłowo ustalił przebieg rozpraw w sprawie o ubezwłasnowolnienie na podstawie uznanych za wiarygodne zeznań B. K. oraz przedłożonych do akt sprawy protokołów z ich przebiegu.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny wskazuje, że w pełni podziela ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny i przyjmuje go za własny.

Postawiony zarzut apelacyjny dotyczący nieprawidłowego przyjęcia, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki i wyrządzenia jej krzywdy stanowi w istocie zarzut naruszenia prawa materialnego, w szczególności art. 24 k.c. w zw. z art. 417 k.c. Nawet gdyby został on prawidłowo podniesiony, to i tak nie mógłby prowadzić do zmiany zaskarżonego orzeczenia. Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że powódce nie udało się wykazać faktu naruszenia jej dóbr osobistych, a działanie Skarbu Państwa – tj. Sądu Okręgowego w (...) i Sądu Apelacyjnego w (...) – nie było bezprawne.

Sąd Apelacyjny – dzieląc pogląd Sądu I instancji – uznał, że zachowanie Skarbu Państwa, z którego strona powodowa wywodzi powództwo (prowadzenie postępowania o ubezwłasnowolnienie) nie było w żadnym stopniu bezprawne, co wyłącza odpowiedzialność z tytułu naruszenia dóbr osobistych powódki. Czynności podejmowane przez Sąd Okręgowy w (...) oraz Sąd Apelacyjny w (...) znajdują swoje odzwierciedlenie i podstawę w przepisach prawa, tj. w szczególności w art. 13 k.c., art. 16 k.c., a także art. 544 -560⁽¹⁾ k.p.c. Również samo przesłuchanie powódki – który to dowód w toku postępowania o ubezwłasnowolnienie na podstawie art. 547 k.p.c. jest dowodem obowiązkowym – nie było bezprawne. Trafnie Sąd I instancji podkreślił, że strona niezadowolona z niekorzystnego rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Okręgowy miała instrumenty, aby poddać je kontroli instancyjnej, co w konsekwencji doprowadziło do jego zmiany.

Sąd Apelacyjny nie ma wątpliwości, że postępowanie o ubezwłasnowolnienie ze swojej natury prowadzi do ingerencji w dobra osobiste uczestnika postępowania, co do którego bada się zaistnienie przesłanek z art. 16 k.c. i art. 13 k.c. Wymaga to nie tylko przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych psychologów i psychiatrów, ale także zadawania stronie takich pytań, które pozwolą na ustalenie czy orzeczenie ubezwłasnowolnienia jest uzasadnione również w kontekście przesłanki ochrony jej dobra i słuszych interesów. Częstokroć dotyczą one sfery prywatności lub intymności, a także negatywnych przeżyć i emocji. Wiążą się jednak ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości przez sądy i sędziów, a przez to, zważywszy na cele tej funkcji, nie mogą per se prowadzić do odpowiedzialności cywilnoprawnej z tytułu naruszenia dóbr osobistych, albowiem nie są one bezprawne (por. wyroki SN z 5 sierpnia 2005 r., II CK 27/05, nie publ. i z 4 kwietnia 2014 r., II CSK 407/13, OSNC 2015, nr 4, poz. 47). Podkreślić należy, że strona powodowa nie podnosiła, że doszło do jakiegokolwiek naruszenia przywołanych przepisów dotyczących postępowania o ubezwłasnowolnienie.

O ile sam fakt przesłuchania powódki w toku postępowania o ubezwłasnowolnienie mieści się w granicach prawa, nie wyłącza to jednak możliwości naruszenia jej dóbr osobistych w jego trakcie, np. ze względu na formę przesłuchania lub stosunek składu orzekającego do przesłuchiwanej, albo też ze względu na treść zadawanych pytań, które wykraczałyby ponad potrzebę celu prowadzonej sprawy. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego – w szczególności protokołów rozpraw i zeznań B. K. – nie wskazują, że takie sytuacje miały miejsce. A. B. (2) przesłuchiwana była w sposób merytoryczny, na okoliczności dotyczące rozpoznawanej sprawy. Treść złożonych do akt sprawy protokołów nie wskazuje na to, aby przebieg rozpraw w sposób obiektywny mógł prowadzić do naruszenia dóbr osobistych powódki. Wydarzenia w trakcie posiedzeń miały przebieg standardowy.

Za realizacją przesłanek z art. 24 k.c. – o czym już wyżej – nie może przemawiać samo subiektywne poczucie powódki o naruszeniu jej dóbr osobistych. Przesłanki zastosowania należy przepisu należy analizować w odniesieniu do

przeciętnych ocen i standardów społecznych. Przez ich pryzmat przebieg prowadzonego wobec powódki postępowania o ubezwłasnowolnienie, nie mógł doprowadzić do uznania, że doszło do naruszenia jej dóbr osobistych. Nie uzasadnia tego zadawanie pytań, które wywołały u powódki negatywne emocje związane z przeżyciami w zakładzie opieki długoterminowej czy też poczucie zagubienia z uwagi na sytuację w jakiej się znalazła, tj. przesłuchanie przed Sądem.

W związku z powyższym Sąd odwoławczy – dzieląc argumentację Sądu Okręgowego – na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., albowiem ze względu na wiek powódki, jej stan zdrowia oraz charakter sprawy istnieją przesłanki do odstąpienia od obciążania jej tymi kosztami.

O wynagrodzeniu pełnomocnika powódki z urzędu orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 w zw. z § 8 pkt 7) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, które zostało powiększone o stawkę VAT, przy czym – na podstawie § 16 ust. 1 pkt 2) cyt. rozporządzenia z uwagi na to, że w postępowaniu apelacyjnym powódkę reprezentował inny pełnomocnik niż na wcześniejszych etapach postępowania (k. 245) – przyznaniu podlegała stawka w wysokości 100% stawki podstawowej (7.200 zł + 23% VAT). Z uwagi na to, że postanowienie o ustanowieniu dla powódki pełnomocnika z urzędu zostało wydane przez Sąd Okręgowy w (...), to od tego Sądu przyznano r.pr. R. K. 8.856 zł brutto.

SSA Małgorzata Gulczyńska

Niniejsze pismo nie wymaga podpisu własnoręcznego na podstawie § 21 ust. 4 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej jako właściwie zatwierdzone w sądowym systemie teleinformatycznym.

st. sekr. sąd. Ewa Gadomska